

В.Ф.Марчук, Т.В.Хмара

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ
БУДОВИ ЯЄЧНИКА У ПЕРЕДПЛОДІВ ЛЮДИНИКафедра анатомії людини (зав. – проф. В.А.Малішевська)
Буковинської державної медичної академії

Резюме. Встановлено корелятивну залежність між формою та розмірами яєчника. Зростання розмірів яєчників у передплідів 11-12 тижнів зумовлене більш інтенсивним розвитком їх судинного русла.

Ключові слова: яєчник, ембріогенез, людина.

Вступ. Як свідчить аналіз публікацій [1-5], питанню формування яєчників протягом всього передплодового періоду онтогенезу людини, а також їх морфометричній характеристиці не приділено достатньої уваги.

Мета дослідження. Встановити динаміку змін форми й розмірів яєчників (Я) у передплодовому періоді онтогенезу людини.

Матеріал і методи. Дослідження проведено на 23 серіях гістологічних зрізів передплідів людини 14,0-79,0 мм тім'яно-куприкової довжини (ТКД) за допомогою методів мікроскопії та морфометрії. Одержані результати оброблені статистично.

Результати дослідження та їх обговорення. На початку передплодового періоду (14,0-17,0 мм ТКД) зачаток статевої залози (СЗ) видовженої форми з чіткими полюсами, довжиною $1,90 \pm 0,08$ мм, шириною – $0,37 \pm 0,06$ мм.

На початку восьмого тижня вперше спостерігаються ознаки диференціації СЗ за статтю. У передплідів 23,0-25,0 мм ТКД центральна частина Я представлена скупченнями епітеліальних клітин, переважно округлої форми, розмежованих між собою пухкою мезенхімою. Форма Я наближується до бобоподібної (рис. 1).

Рис. 1. Фронтальний зріз передпліда 23,0 мм ТКД. Ван-Гізон. Мікрофото. Об.8, ок.3. 1-статева залоза; 2-первинна нирка; 3-надниркова залоза; 4-печінка; 5-селезінка; 6-стравохід; 7-легеня.

У каудальній частині Я виявляється незначна тяжистість у напрямку від центру органа до зовнішньої оболонки. Спостерігається відсутність щільної оболонки Я, що дає можливість віддиференціювати його від яєчка.

Наприкінці восьмого тижня ембріогенезу (26,5-29,0 мм ТКД) тяжі, які формують сполучнотканинну струму Я, стають більш чіткими. Відмежовується Я від первинної нирки, збільшуючись за розмірами та випинаючись у порожнину тіла. Довжина Я – $2,10 \pm 0,08$ мм, а ширина – $0,43 \pm 0,09$ мм. Яєчник округлої форми, з'єднаний з первинною ниркою за допомогою однієї ніжки, яка в передплідів 29,0-30,0 мм ТКД редукується. Зона контакту між Я і первинною ниркою поступово перетворюється у судинну ніжку. У ділянці майбутніх воріт Я щільно розміщені дрібні клітини мезенхіми є зачатком мозкової речовини.

На дев'ятому тижні внутрішньоутробного розвитку (34,0-38,0 мм ТКД) Я відмежовані від первинних нирок, більш випуклою поверхнею виступають у порожнину тіла (рис. 2). Довжина Я становить $2,20 \pm 0,11$ мм, ширина – $0,49 \pm 0,08$ мм.

Впродовж 10-го тижня розвитку (42,0-53,0 мм ТКД) сполучнотканинні

Рис. 2. Сагітальний зріз передплода 34,0 мм ТКД. Гематоксилін-еозин. Мікрофото. Об.8, ок.7.
1-яєчник; 2-постійна нирка; 3-мезонефрична протока; 4-надниркова залоза; 5-дванадцятипала кишка; 6-підшлункова залоза; 7-печінка; 8-поперекові хребці.

тяжі дещо потовщуються в центральній ділянці Я, кількість рядів клітин збільшується. Довжина Я дорівнює $2,41 \pm 0,14$ мм, ширина – $0,67 \pm 0,12$ мм.

На початку 11-го тижня внутрішньоутробного розвитку СЗ повністю диференціюється в Я, спостерігається редукція тяжів. У передплодів 54,0-66,0 мм ТКД відбувається інтенсивний розвиток судин Я.

На 12-му тижні розвитку (72,0-78,0 мм ТКД) Я овоїдної форми, значно збільшуються і зміщуються каудально. Довжина Я становить $3,23 \pm 0,47$ мм, а ширина – $0,86 \pm 0,09$ мм. Скелетотопічно Я розміщуються на рівні нижнього краю L_4 або верхнього краю L_5 хребців.

Висновки. 1. Формоутворення яєчників у період внутрішньоутробного життя зумовлено тісними корелятивними взаємовідношеннями з первинною ниркою. 2. Найбільш інтенсивне зростання розмірів яєчників у передплодів відбувається на 11-12 тижнях.

Література. 1. Ахтемійчук Ю.Т. Органогенез заочередивного простору. – Чернівці: Прут, 1997. – 148 с. 2. Марчук В.Ф., Хмара Т.В. Ембріотопографічні особливості статевих залоз у передплодів людини // Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Медицина». – 2000. – Вип. 12. – С. 35-37. 3. Процяєв В.І., Догадіна І.В., Хмара Т.В. та ін. Асиметрія форм деяких симетричних органів черевної порожнини у новонароджених // Матер. міжнарод. симпозіуму «Принципи пропорції, симетрії структ. гармонії та матем. моделювання в морфології». – Вінниця, 1997. – С. 159-160. 4. Хмара Т.В. Особливості формоутворення надниркових залоз в пренатальному періоді онтогенезу людини // Вісник проблем біології і медицини. – 1998. – № 8. – С. 112-118. 5. Byskov A.G. Differentiation of mammalian embryonic gonad // *Physiol. Rev.* – 1986. – V.66. – P. 71-117.

CERTAIN ASPECTS OF THE FORMATION OF THE OVARIAN EXTERNAL STRUCTURE IN HUMAN PROFETUSES

V.F.Marchuk, T.V.Khmara

Abstract. A correlative dependence between the ovarian form and dimensions has been established. Thus, an increase of the ovarian size occurs in 11-12 week old profetuses, the latter being, probably, connected with a more intensive development of the vascular bed of the organ at this stage of ontogenesis.

Key words: ovary, embryogenesis, human being.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Надійшла до редакції 20.03.2001 року